

ERDÉLY

AZ ERDÉLYI NÉPI KÁRPÁT-EGYESÜLET FOLYÓIRATA

XLV. É FOLYAM.

1. SZ.

1949. JAN. — FEBR.

Népi köztársaságban élünk

Váratlanul jött, a be nem avatottak számára látszólag minden előkészület nélkül, és az a legcsodálatosabb, hogy mégsem volt meglepő, mégsem csodálkozott rajta senki. A szívek mélyén, be nem vallottan, ki sem mondottan bizonyára mindannyian vártuk és olyan természetesnek tartottuk, mint azt, hogy az őszre tél, a télre tavasz következik.

Természetesnek tartottuk, mert hozzászoktunk már a gyökeres változásokhoz, a forradalmi átalakulásokhoz. Hogy pedig ezt a változást minden megrázkódtatás nélkül és vértelenül sikerült megérnünk, annak az az oka — az ország vezetőinek előrelátásán és bölcsességén kívül —, hogy megérett rá az idő, megérett rá a világ, hogy az egész emberiséget átforgató gondolat eleven és ellenállhatatlan erővé vált.

Különbben is nekünk, magyaroknak, éppen elég időnk volt arra Petőfi óta — kerekén száz esztendő —, hogy a királyság bukásának gondolatához hozzászokjunk, meg hogy a köztársaságot, a szabadság legfőbb feltételét és biztosítékát áhítazzuk. Bizony, egy évszázadnak kellett lefolynia, telve harccal, küzdéssel és szenvedéssel, hogy Petőfinek, a világ-szabadság jövődöbe látó evangélistájának álma, vágya az emberek nagy részének követeléseként valóra váljék.

Azt hiszem, örökre emlékezetes lesz az a várakozással teli szilveszteri reggel, amikor ritkásan, aztán mind sűrűbben hullani kezdett a hó, a szép, tiszta hó, amely a nyugalomnak, a csöndnek, a békességnek a szimbólumává lett az emberek előtt. Hisszük is, hogy az őesztendőnek ezzel az utolsó napjával eltűnt az óvilágnak egyik legelavultabb maradványa, hisszük, hogy ezzel is közelebb jutottunk célunkhoz: az emberek közötti egyenlőséghez, a békéhez és boldogsághoz.

Aligha van a társadalomnak olyan rétege, amely a népi köztársaságnak jobban és őszintébben örülne, mint mi, természetjárók. Az az érzésünk, az a meggyőződésünk, hogy a köztársaság legelső sportja a *turistaság*, ez a kétségtelenül legegészségesebb, leghasznosabb, legdemokratikusabb sport, amely legkönnyebben megfelel a közösség céljának, legkönnyebben válhatik igazán mindnyájunk sportjává. Abban bizakodunk, hogy az illetékesek és érdekeltek a természetjárásnak ezt az általános értékét mihamarább fölismerik, elismerik és minden lehetőt megtesznek fejlesztése és terjesztése érdekében.

Éljen a Román Népi Köztársaság!

Vámszer Géza

Száz esztendő: 1848—1948.

Gyökeres politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális átalakulások korát éljük. Az átalakulások rohanó sodrából egyre tisztultabban és erőteljesebben bontakozik ki az új világtrend arculata: a népi demokrácia. A több mint százötven évvel ezelőtt elhíntett és ezelőtt száz évvel újabb lendülettel megindult demokratikus jelszavak: az egyenlőség, szabadság és testvériség csak most érhettek meg és a hatalmas Szovje unió segítségével csak most nyertek teljes értelmű tartalmat és értelmet. Demokratikus szellemnek kell áthatnia társadalmi és közművelődési intézményeinket is. Áll ez turista-egyesületeinkre is. A turista szellem, amiként megbecsüli a természet ezerféle alkotását és gyönyörködik szépségeiben, úgy megbecsüli másfajú ember-társait is, és igyekszik megismerni kulturális megnyilvánulásait. A természetjáró lelki alkata és magatartása mind a természettel, mind az emberrel szemben demokratikus kell hogy legyen.

Ebből a demokralikus világszemléletből következnek az is, hogy a turista a természet búvárlása mellett, kitekint a nagyvilág eseményeinek zajlására is. Turista-intézményeink osztálytalan társadalmi összetételénél fogva az emberi együttérzés, az emberi együttműködés, általában a közösségi szellem, a haladó népnevelés szolgálatában állanak. Természetes tehát, hogy a népszabadság mozgalmának centenáris, történelmi évfordulóján, turista egyesületeink együtt ünnepelnek és együtt örvendenek a fölszabadult néppel. Mert 1848 szabadság- és emberi jogokat követelő eszméiránylatainak felidézése ünnepet jelent mindannyiunk számára.

Tudjuk, hogy az 1848-as februári francia forradalmat a demokratikus eszmék robbantották ki. Az öntudatra ébredt nép számbeli súlyának megfelelően erőlesen követelte a maga jogainak teljes érvényesülését az állami élet minden megnyilvánulásában.

Az eltiprott keleteurópai kis népek ezeknek az eszméknek izzásától hevítve szintén forradalmi úton törekedtek emberi jogaiknak elismertetésére. Magyarországon 1848 március 15-én a pesti ifjúság vérontás nélkül döntötte meg az uralkodó osztály uralmát és az elnyomott népet emberi méltóságának magaslatára emelte. Kimondották a törvény előtti egyenlőséget, a közös teherviselést, a gondolat és sajtó szabadságát, a jobbágyok felszabadítását és a népképviselői kormányzatot. Sajnos, a márciusi demokratikus vívmányoknak az ország nem sokáig örvendhetett. A vértelen forradalommal szerzett jogok gyakorlati átültetésének útjába a bécsi kamarilla akadályokat gördített, mire a nemzet szabadságának megvédésére fegyverhez nyúlt. A reakció azonban erősebbnek bizonyult, a szabadságharcot elnyomta és a demokratikus rendszer helyébe a legdurvább önkényuralmat léptette életbe.

A két román fejedelemségbe is eljutottak a forradalmi eszmék. Moldovában az 1848 március havában megindult forradalmi mozgalmat már csirájában elfojtották s vezérért, a demokratikus szellemű *Kogălniceanu Mihályt* több társával együtt elfogták és Törökországba száműzték. Munténiában a nép mozgalmat több eredményt ért el. A 22 pontban összefoglalt demokratikus szellemű kívánalmaknak 1848 június 11-én forradalmi úton szerzett

érvényt. A fejedelmet elűzte és Bukarestben forradalmi kormányt alakított. Három hónap múlva azonban a reakció itt is elseperte a júniusi vívmányokat és a vezetők a moldovaiakhoz hasonló sorsra jutottak. A havasalföldi forradalom élharcosa *Bălcescu Miklós* volt, aki a szabadságmozgalom elfojtása ut in Erdélybe bújdosott. Innen, miután szomorúan látta, hogy az erdélyi románság szembekerült a magyarsággal, Konstantinápolyba ment 1848/49 telén.

Valószínű, hogy erdélyi tartózkodása alatt már megfogamzott lelkében a Kárpátmedencében élő két régi nép, a román és magyar nemzet testvéri összefogásának gondolata.

A román-magyar összefogás terve a 48-as demokratikus vívmányoknak egyik gyakorlati folyománya volt, melyet az önkényuralom elnyomó politikája miatt akkor nem valósíthattak meg. Minthogy ez a terv napjainkban élő valósággá lett, méltó és illő, hogy az álmok és próbálkozások századik évfordulóján megemlékezzünk azokról, akik a román-magyar kibékülés eszméjének úttörő apostolai voltak.

A nagyszerű gondolat első hordozói és hirdetői, a már említett *Bălcescu Miklós*, a havasalföldi szabadságharc demokratikus felfogású vezéralakja és *Kossuth Lajos*, a magyar szabadságharc gyűjtőszavú vezéregyéniségei voltak.

Bălcescu Miklós már ezelőtt egy évszázaddal világosan felismerte, hogy a németek keletre irányuló nagyhatalmi törekvése a dunavölgyi kis népek szabadságának legnagyobb akadálya. Ezért a havasalföldi szabadságharc elnyomása után Bălcescu és a román bújdosók egyrésze 1849 tavaszán Konstantinápolyban elhatározták, hogy felveszik a kapcsolatokat a szabadságukért sikeresen küzdő magyarokkal. Tervük az volt, hogy kibékítik *Iancu Ábrahám*-ot a magyarokkal, Erdélyben román légiót toboroznak a magyar kormány engedélyével, közösen harcolnak az elnyomó zsarnok ellen, azután ugyancsak közös erővel kivívják a két fejedelemség önállóságát. A terv megvalósítása érdekében Bălcescu 1849 tavaszán Erdélybe sietett a szabadságszerető *Bem* tábornok-főhadiszállására, hogy vele a román-magyar kibékülés tárgyalásait megkezdje. Bem azonban, aki maga is lelkes híve volt a kibékülésnek, nem lévén politikus, Kossuth Lajoshoz irányította Debrecenbe.

Bălcescu 1849 május 26-án érkezett Debrecenbe. Másnap Kossuthnál volt hosszú kihallgatáson, leírhatatlan lelkesedéssel adta elő terveit. Jó barátjához, *Ghica János*hoz intézett levelében a következőket írta a Kossuthtal való első találkozásról: „A fogadtatással és vele igen meg voltam elégedve. Világosfejű és érdekes ember, de még inkább becsületes ember benyomását tette rám. Nem tudom neked részletesen leírni, mit beszéltünk, mert nincs rá időm. Fontos az, hogy ami bennünket illet, jónak tartja a szövetség eszméjét és szívesen fogadta a légió megalakítását.”

Bălcescu Debrecenben nemcsak Kossuthot, hanem más magyar vezető politikusokat is megmozgatott a román-magyar kiegyezés megteremtése érdekében. Így belevonta a tárgyalásokba *Szemere Bertalan* miniszterelnököt és belügyminisztert és *Batthányi Kázmér* külügyminisztert.

Ugyancsak debreceni tartózkodása alatt megnyerte a lengyel bújdosók rokonszenvét is. Ezek élén *Dembinszky* állott. Itt találkozott e kiváló államférfiú a Kossuth-párti román képviselőkkel, köztük *Murgu Eftimius*-szal, hajdani filozófiai tanárával és itt értesült *Dragos János*-nak, a belényesi kerület képviselőjének tragikus haláláról. Murgu és Dragoş a román-magyar közele-

dés ügyének ugyancsak őszinte barátai voltak, és már Bălcescu Debrecenbe érkezése előtt és a konstantinápolyi megbeszélésekkel majdnem egyidőben kísérletet tettek a két nép testvéri összefogása érd kében.

Kossuth ugyanis az erdélyi magyarba át érzelmű románok biztatására a 1849 április havában Drágos Jánost az erdélyi Érchegységben táborozó *Iancu Abrahám*-hoz küldte, hogy a román-magyar együttműködési szövetséget megkössék. Az 1849 május 5-iki topánfalvi román népgyűlés magáévá tette a szövetség eszméjét s már a kiegyezés részleteire vonatkozó tárgyalásokat is megkezték, amikor a brádi magyar haderő parancsnoka, *Hatvani* őrnagy, váratlanul Abrudbányára tört. A románok ekkor megszakították a tárgyalásokat, megtámadták és szé verték Hatvani seregét, Dragoşt pedig megölték. Hatvani megbocsáthatatlan fellépésével meghiusította a román-magyar kibékülés első kísérletét, Drágos János pedig életével fizetett magyarbarát érzelmeiért.

Ezek a hírek lehangolták ugyan a Debrecenbe érkező Bălcescut, de nem oltották ki lelkéből a román-magyar barátság nemes vágyát. A reményről nem mondott le, hanem tovább küzdött. Általában Bălcescu az ügysz méltó buzgalommal egyetlenegy alkalmat sem mulasztott el az eszme ébrentartása és előbbrevitele érdekében. A szabadságharc eseményeinek változásával mozgó magyar kormányt Pestre és Szegedre is elkísérte, csakhogy a tárgyalások folytonosságát biztosíthassa.

A hosszúra nyúlt egyezkedés eredményeképpen Szegeden 1849 július 16-án Kossuth megbízta Bălcescut, hogy haladéktalanul keresse fel Iancu Abrahámot havasi táborában a román-magyar megbékélés ügyében. Bălcescu kimondhatatlan örömmel ment Iancuhoz, akivel négy napig tárgyalt. Iancu egyelőre a harci események figyelembevételével, a román nép testvéri érzelmeiről biztosította Kossuthot és a szabadságharc egész tartamára semlegeséget ajánlott fel. Bălcescu Iancu választát már Aradon adta át Kossuthnak, aki azonnal elrendelte a románok elleni harc megszüntetését. Sajnos azonban már minden késő volt. Az események villámgyorsan követték egymást, míg Világosnál megpecsételődött a magyar szabadságharc sorsa.

A magyar szabadságharc elfojtásával együtt az összefogás eszméje is elaludt. Bălcescu elkeseredésében a menekülő honvédek árjába vetette magát s Karánsebesen keresztül Hátszegre sietett Bem táborába. Harcolni és meghalni szeretett volna a szabadságért, mint Petüfi, de közben Hátszeg elesett, Bem pedig feloszlatta seregét s Orsován át elhagyta az országot. Bălcescu ekkor Iancuhoz menekült a havasokba, ahonnan egy hónapi tartozkodás után mőcnak öltözve kibujdosott Erdélyből.

A román-magyar barátság nagy álmodója Palermóban fejezte be küzdelmes életét 1852-ben. A sors csodálatos fordulata, egy évtizedes bolyongás után Kossuthot is Olaszországba vetette. Turinban halt meg 1894-ben.

A román-magyar testvéri ölekezés lánglelkü harcosai, Bălcescu és Kossuth meghaltak ugyan, de eszméjük ott élt, ott érlelődött a két nép lelkében száz esztendőn át. Ma Bălcescu és Kossuth, valamint a két nép haladó szellemét költőinek és íróknak vágyálma testet öltött, mert a román és magyar nemzet felismerte sorsközösségét és egymásrataltságot, megértette az idők hívó szavát, amikor a demokratikus világrendszer felé menetelő népek sorába állott.

Józsa János

1848-as emléktúrák 1948-ban

1848 megünnepléséből részt kérnek egyesületünk természetjárói is. Eppen ezért a kolozsvári központ *negyvennyolcas* emléktúrák rendezését vette tervébe. A szép elgondolás megvalósításának célja az, hogy a történeti események színtereit szakszerű vezetés mellett felkeresve alkalmat adjunk mindenkinek kegyeletének lerovására, ismereteinek bővítésére.

A központ munkájába *vidéki osztályainkat* is be szeretnők kapcsolni, sőt éppen ők volnának azok, amelyek elsősorban lennének hivatottak arra, hogy környékük 48-as emlékeit felkeressék.

Az alábbiakban *ifj. Xántus János* túristatestvérünk javaslata alapján a vidéki osztályok munkaterülete szerint csoportosítva szeretnők az emléktúrák *menetrendjét* vázolni:

1. A *kolozsvári központ* túraterülete felölelné elsősorban Kolozsvár városának 48-as emlékeit, melyeket több ú. n. *városnéző séta* keretében szeretnénk megtekinteni. Vezetőül egyesületünk *Kelemen Lajos* főigazgatót kérte fel, mint olyant, aki ennek a feladatnak megoldására a leghivatottabb. Ugyancsak központunk munkaterületehez tartozik a *szaamosfalvi honvéd emlékmű*, valamint *Apahida*, *Panfalva* és *Gyalu* községek is, amelyek szintén 48-as események színterei voltak. *Kiskapus*, *Bánffyahunyad*, *Kiszebes* és *Csucsá* jelzik azokat a helyeket, melyeket Bem seregének jobbszárnya 1848 decemberében a császári hadaktól elhódított. Ide szintén emléktúrák indítását tervezzük.

2. *Dési osztályunk* munkája elsősorban magának Dés városának 48-as emlékeit ölelné fel, de innen indulnának azok az emléktúrák is, amelyek *Zsibót* és *Bethlent* mint Bem központi seregének előnyomulási útvonalát keresnék fel. Száz esztendő távlatából kellene elzarándokolni *Naszód*, *Beszterce*, *Dioşeni*, *Poiana Stămpii* és *Tihuca* környékére, Bem és Urbán csatáinak színtereire.

3. *Nagyszebeni túrista* testvéreinknek kellene felkeresniök magának a városnak 48-as emlékeit, a *szelindeki* és *vízaknai csaták* színhelyét s a *vöröstoronyi sziklákat*, ahol annyi vér folyt a szabadság megvédéséért.

4. A *Brassó* körüli, valamint a *háromszéki* események földrajzi színtereit *csíkszeredai* oszfélyunknak az *Enciánnal* karöltve kellene meglátogatni. A *Tömösi szoros*, *Bereck*, *Gábor Áron* szülőfaluja, *kézdivásárhelyi műhelye* s a *kökösi híd*, ahol a székely ágyúöntő elesett, valamint az *Oitozi szoros* (Bem moldovai hadjáratának útvonala) jelentenek a főbb túracélokot.

5. *Marosvásárhelynek* jutna a feladat *Sárpatak*, *Vajdaszentiván* és *Szászrégen* eseményeinek színhelyét felhereszi s elzarándokolni az *agyagfalvi nemzetgyűlés* mezejére. Nekik kellene felkeresniök *Székelykeresztúron* azt a házat is, ahol *Petőfi* utolsó éjszakáját töltötte.

6. *Torda* és *Nagyenyed* túristái rendezik majd meg azt az emlékkirándulást, melynek célja a *Tordai hasadék* lenne, ahol *Petőfi* egy napot töltött útban Segesvár felé. Ez alkalommal szeretnők elhelyezni a menedékház ebédlőjének falába a tervbevett *Petőfi emléktáblát* is.

7. *Aradi természetjáróink* keresnék fel a vértanuk sírját, *Világos* szomorú eseményeinek színterét, de az ő munkaterületükhöz sorolhatnók *Devát*, valamint *Piskit* is.

8. *Nagybányai osztályunk* számára szép munkaterületet jelentene a koltói kastély felkeresése, de földrajzi helyzetüknél fogva aránylag könnyen kapcsolódhatnának belé a désiek munkájába is. Emléktúráinknak koronája lenne az a nagyszabású kirándulás, mely a *segesvári csatatérre* vezetne, ahol az összes vidéki osztályaink természetjárói találkoznanak a központ turistáival.

Természetesen az emléktúrák keretében nem csupán a 48-as események színtereit lehetne felkeresni; hanem a környék összes számbajöhető látnivalóit is. Ha valahol, úgy itt igen fontos a *szakszerű vezetés*. Ezúton is felhívjuk vidéki osztályaink figyelmét arra, hogy túraprogramjukat legkésőbb április 1-ig a központnak küldjék meg, hiszen csak ezeknek alapján lehetne az országos túra sorrendjét véglegesen összeállítani.

A túrák megszervezése a Mátyás-túrákhoz hasonló módon történnek, Mindenki, aki csak egyetlen 48-as emléktúrán is résztvesz, kis *igazoló lapocskát* kap, három ilyen *igazoló lap* tulajdonosa egy harmadosztályú, ötnék a birtokosa pedig egy másodosztályú emléklapot kapna. 10 túra abszolválása után nyernék el természetjáróink az elsőosztályú emléklapot.

Hívunk benneteket, turista testvérek, csatlakozzatok emléktúránkhoz!

A központi turista-szakosztály.

Újlesztendő a havason

A menedékház felett tombol a hóföreteg s az egymásbarótt fenyőboronák orgonasípjain fantasztikus melódiák búgnak. Jégvirág kúszik a tenyérnyi ablak páras üvegére s ezüstös anakronizmusával buja pálmaredőket pingál a semmiből. Idebent a hatalmas cserépkályha szinte ontja a meleget s a fürge lángnyelvecskék bíboros koboldjai édes gyantaillatot öntenek a sűrűsödő félhomályba.

Az ősztetendőt búcsúztatjuk itt huszonötön Bolyai egyetemisták, ma érkezve meg a fenyők birodalmába, oda, hol a messzihangú pásztorok és hóbatemetett esztenák bűbájos világa kezdődik, Kisbánya havasára.

Éjfélre jár. Az egyik hátizsák mélyéből előkerül az ez alkalomra tartogatott konyakosüveg. Gyűszűnyi alkohollal sértjük meg a „sport-szerűség” szabályait s a különben szigorúan vett turista tízparancsolatot.

12 óra. Odakünt elállott a fergeteg s a Cassiopeia halvány fénye felvillan a fenyősudarakon. Kisurranok az ajtón, lépteimet felfogja a frissen esett hó kasmir-szőnyege. Egyedül vagyok a kristálytisza havasi éjszakában, egy újonnan születő esztendő gyermekágyánál. Ragyogó hullócsillag villan az ég bársonyos abroszán, aztán beszélni kezd a csend.

Újlesztendő napja. Lázás „viaszkolás” minden vonalon. Mindenki léceivel van elfoglalva. Szakkifejezések misztikus varázsigei röpködnek a

levegőben. A terrazon keztyűk, sítók és fókák költői rendetlensége fogad. Mindenki magyaráz, mindenki ismerkedik. Milyen könnyen megy ez itt, a fehér csend s a béke patyolat-tisztaságú birodalmában. Csakhamar ott suhanunk a pompás lejtőkön. Sportoktatónk maga köré gyűjti a még zöldfülű „csibéket“ s csakhamar be is vezeti őket a támasztott ívelés rejtelmeibe. A haladók már merész tempóikkal kerülgetik a fenyőcsonkokat, a „természetjárók agytrösztje“ pedig térkép felett főzi ki a holnapi „nagy számot“.

Útban, az Öreghavas felé.

Este a nagyteremben... Vacsoraillatok szállnak a konyha felől s csakhamar előttünk gőzölög a szalonnával tűzdelt paprikás-krumpli, melyet társaságunk szépei főzési tudományukról terjesztett rágalmakat meghazudtolandó készítettek számunkra. A kis fenyőfából összerótt asztalok között ott sűrög-forog *Dani bátyánk* is. (Sízők, van-e ki e nevet nem ismeri?) — Ezúttal egy kis harapnivalóért esedezik, mivelhogy degeszretömött hátizsákját merő szórakozottságból valahol már az indulásnál elhagyta. Most könnyöradományok zsíros falatjain hízik s rémesebbnél rémesebb sídrámákkal szórakoztatja a csibék remegő táborát.

Odakünt szikrázva ragyognak a csillagok. Fent pedig, a menedékház kis padlásszobájában zümmögni kezd a modern alpesi meteorológiai állomás rádiójának generátora. Hullámok szárnyán száguld a jelentés, melyből holnap a „várható időjárás“ készül.

Január 2. A nap lángolva kél fel az Aranyos mészkőszirtjei mögül s a fenyők titáni sorfala lassan elnyeli a szők kis csoportjait. Mi természetjárók maradunk legutoljára. Minket nem a közeli lejtők terpei csábítanak. Megtöltjük fényképezőgépeinket, s térképeinket betájolva készülünk egy igazi, komoly alpesi túrára, az Öreghavas megmászására. Ilyen útra nagyobb csoporttal indulni nem tanácsos, mert itt már döntő súlya van a gyakorlottságnak s az edzettségnek is. Kettesben vágunk tehát neki az útnak. A hőmérő mínusz 27 fokot mutat s így bizony alapos testmozgással melegítünk be. A túra remek kilátásokkal kecsgetet, hiszen az idő kristályosan tiszta s a hó úgy csillog, mintha gyémántporból készítették volna. Az út első harmadának enyhe kapaszkodóit könnyedén gyurjuk magunk alá. Nem csoda, hiszen tegnap már félnapos felderítő utat tettünk itt, követve az útjelzés piros csíkjait, melyek mos is biztatóan vezetnek át bennünket az erdő sűrű fenyőbozótjain.

A hó mesélni kezd körülöttünk s a néma erdő megszólal léceink alatt. Lám, — itt róka osont a forrás felé, lentebb mókus szaladt át az ösvényen, ott pedig a törpefenyők tövében egy lassan oldalgó farkasnak már a nyomát is meglelem. Ez utóbbi „felfedezésemet“ taktikai okokból gondosan elhallgatom társam előtt.

Lassan emelkedünk felfelé, az *Aprókó* gerincének oldalára. Jobbról kis eszténa-város meredek tetői bukkannak ki a méteres hó alól, téli álmat alussza a kis havasi *Klondike*. Szinte várjuk Csipkerózska álmának rezzenesét, s az okoszemű feketerigók szárnycsapása úgy hull a csöndbe, mint fonnyadt levél a tó vizébe.

11 óra. Lassan kibukkan az *Öreghavas* lapos gerince is. Hajdan hatalmas, égnek meredő csúcsait lekoptatták a geológiai idők viszontagságai s most a pásztor *Netedeának* — *Laposnak* nevezi óriás gránit-hátát. Csakhamar odafönn vagyunk a gerinc enyhe hajlatában. Olyan szél fogad, hogy másodpercek alatt csontjainkban érezzük erős fogát. Kénytelenek vagyunk néhány méter magasságvesztés árán lejjebb ereszkedni a boróka-foltok szélein tengődő csnevész fenyők közé, melyek jótékonyan fogják fel előlünk a szelet. Szeretnénk megállani egy kicsit, pihenni vágyunk. Ez azonban most teljességgel lehetetlen. A fagy lehellete éhes vadállatként leselkedik körülöttünk. Előttünk a tető, jobbra a Kalota-hegy fehér üstöke. Felváltva törjük a havat, mely már maga alá temette a törpefenyő smaragd hozóját. Széles szerpentinekben küzdjük magunkat előre. Minden izmunk munkában, minden érzékszervünk kitágulva szívja magába az új benyomások tarka képeit.

Végre itt a gerinc. Egy szélverte fenyő ágcsontkjai közül bukkan elénk a „csoda“, melyért érdemes volt a 10 órás túra fáradalmait vállalni! Egész Erdély — a tájhaza — minden szépsége, minden végtelenbe tekintő távlata ott fekszik lábaink alatt. A *Széplés* csúcsa után az *Ünőkő* és a *Pietrosz* merész sziluettjei fonódnak egybe a *Kelemen* és a *Hargitta* sziklahavasával. Délen a *Fogarasi-havasok* kétezresei villannak elénk szinte megfogható közelségben. Lábainknál az *Aranyos* mészkőszurdoka, *Torockó* szirtjei s a *Detonáta* roppant kőorgonái. Lent a mélység szédítő bűvöletében falvak tornyain villan a napsugár...

Percek telnek el a bámulat szótlan révületében. Csak a hideg fagyos ölelése térít magunkhoz. Előkapom fényképezőgépet, de a fémrészek jeges érintésére adofagy a kezem a készülékhez. A pillanatzár is makacskodik, hiába, nem neki való a mínusz harminc fok körüli temperatura. Végre mégis csak elcsattan. Talán lesz valami belőle — gondolom —, amint visszaugrom a gépet bőrtokjába.

Kigyózó síklással kezdjük meg a visszavonulást. Kemény ellenszél csípi, marja arcunkat. Eszkimó „anorak“-om (fókabőr-kabát) és „parka“-m (fókabőr-csuklya) minden előnye most mutatkozik meg igazán. Csak túratársam állapota aggaszt egy kicsit. Ő bizony nem számított ilyen hidegre, s felszerelése is legalább ezer méterrel alacsonyabbra volt méretezve. Legtöbb bajt szemüvegének fémkerete okozta, mely arcához nyomódva fehér fagyásfoltokkal rémített meg. Alapos hó-ledörzsölés azonban itt is megtette a magáét. Az Aprókó gerincét elérve, már tudtuk, hogy útunk sikerrel fog végződni. Eszünkbe jutott, hogy reggel óta nem volt étel a szájunkban. Megkockáztattunk egy rövid ebédet. A zsebünkben magunkkal hozott könnyű eleség azonban teljességgel használhatatlan volt. Az alma kőkeményre fagyott, a szalonnát pedig szinte törni lehetett. Még a zsebkendőmet is eltörtem. A gyakori használatól ugyanis kőkeményre fagyott s egy vigyázatlan zsebredugásnál eltört, szabályosan, mint egy darab deszka. Hej, ha ezt az öreg Hány János látta volna!

Szürkült már, amikor elértük a menedékházat. Jólesnek a szívből jövő üdvözlések és gratulációk. Deszkapricesünk szélére ülva írjuk túraraplónkat. Megtett út: 25 km, emelkedés: 300 m, hőmérséklet: —27°, látási viszonyok kitűnőek.

Igen, ez jó mulatság, férfimunka volt.

Ifj. Xántus János

Az Aradi Osztály munkája

Mielőtt osztályunk mult évi tevékenységéről beszámolnék, azt hiszem, nem végzek felesleges munkát, ha kihasználom ezt az alkalmat és nagy vonásokban megpróbálom megrajzolni Arad három évtizedes turistamultját.

A világháború befejezését követő időben jó pár évig szünetelt a turistáskodás. Az ember figyelme, ideje más irányban volt lekötvé s csak a viszonyok konszolidálásával kezdett lassan rájönni arra, hogy a hat nap robotja után szüksége van egy kis szabad mozgásra, tiszta levegőre, megnyugtató csendre, a poros utcáról ki a természetbe, a hegyekbe. Lassan kezdett feltűnedezni az utcán a hátizsákos, rövidnadrágos, bakancsos turista, akit kezdetben ismét megbámultak és megmosolyogtak, mint a háború előtt.

Ebben az időben Aradon még egyetlen turista-egyesület sem működött. Az *Aradi Torna Egyesület*nek volt ugyan turista-csoportja, de tevé-

kenységet ez sem fejtett ki. Elsőnek 1929-ben az *E. K. E.* aradi fiókja alakult meg. *Záray Ödön* tanára, a nagy természetbaráté az érdem, hogy felismerte az egyesület szervezésének szükségét. Apja hagyatékából kiszedte a háború előtti Turista Egyesület könyveit, amelyekből nevek, régi turisták kerültek elő, ezeket maga köré gyűjtve, megkezdte a szervezés munkáját. Egy-két év alatt sikerült is neki Arad majdnem összes turistáit egységbe tömöríteni, s a tagok számát kb. kétszázra emelni. Megindult a komoly turista-munka, turista-élet, s már felmerült egy menedékház felépítésének terve is. Összefogott egy pár lelkes ember, részvénytársaságot alakított és úgyszólván a semmiből megépítette az ország egyik legszebb, legkényelmesebb menedékházát, a *Casoiá-t*. Az *E. K. E.* legvirágzóbb korszakában — mondhatnám fénykorában — egyetlenlenség támadt a tagok között, a megnemértés következményeképpen a fiatalság egy része kivált az egyesületből. A kiváltak csoportja belépett az Aradi Torna Egyesület turista-osztályába, s ezzel ott is megindult a komolyabb turista-tevékenység.

Az *E. K. E.* megalakulása utáni években létesült a *Clubul Touring*, majd később a *C. F. R.* turista-osztálya. Mindkettő mérsékelt tevékenységet fejtett ki, tagjait csak ritkán lehetett künn a természetben látni. Nem sokkal megalakulása után a *C. F. R.* megépíti Arad megye második turista menedékházát a *Debela-Gorán*, mely ma is fennáll.

Az 1935-ös év határkövet jelent Arad turista életében. Ez időben indult meg a komoly turista-élet s egymást érték a csoportos kirándulások, csillagtúrák, majd a több napos gyalog-, autós- és vonattal kapcsolatos nagyobb kirándulások a Biharba, a Retyezát hegységbe, az Aldunára stb. Ezek közül is magasan kiemelkedik az *EKE.* rendezésében lebonyolított, szinte tanulmányút számba menő, az összes erdélyi fürdőhelyeket, ismertebb nevezetességeket magába foglaló, három hétre terjedő autós kirándulás, amelyen 32-en vettek részt. Ez a kirándulás mély benyomást tett, nagyszerű élményt, ritka élvezetet nyújtott a résztvevőknek és sok barátot szerzett a turistáságnak.

A második világháború kitörésével teljesen megszűnt a turista-élet. A legnagyobb és legtevékenyebb *EKE.* osztály elszakadt anyaegyesületétől, megszűnt működési jogosultsága. Csak a háború befejezése után indult meg ismét a turista-élet, amikor is az *EKE.* árván maradt tagjai szükségét érezték az egyesület-alakításnak és megteremtették a *Podgoria Turista Egyesületet*, amely azonban néhány hónapos fennállása után kénytelen volt feloszlani, míthogy nem kapta meg a szükséges működési engedélyt.

Itt állt egy számban elég tekintélyes turista-tömeg egyesület nélkül, amikor Kolozsvárt ismét megalakul az *EKE* anyaegyesület, de most már *ENKE.* néven. s ránk is gondolva, éppen a legjobb pillanatban küldte le Aradra *Timkó Ernőt*, régi turista-testvérünket, barátunkat az osztály megszervezése végett. Természetes, hogy kapva-kaptunk az alkalmon, újból megalakítottuk az aradi csoportot s a „Podgoria“ volt tagjai testületileg beléptek az *ENKE*-be. Most már nagy lendülettel indult meg a munka; a tagok száma folyton szaporodott, egy éves fennállása után már

150 lelket számlál s ezzel újból a legnépesebb turista-egyesület lett. De nemcsak az ENKÉ-ben, hanem a többi egyesületben is megindult az intenzív turista-élet s egymást érik a komoly kirándulások. Szünetnapokon a turisták jókedvétől hangosak a bércek-völgyek és esténként, mikor befut a hegyaljai villamos, a hazatérő turistákkal vannak telve a kocsik.

Beszámolómban elérkeztem az 1947. évhez, melyről az alábbiakban kívánok szólni:

Osztályunk 1946 októberében kezdte meg működését. A szervezés munkája egyesületi helyiség hiányában csak lassan haladt előre. A téli hónapok a szervezéssel, tervek készítésével teltek el; a heti összejöveteleket a kora esti órákban egy magánlakásban kellett megtartanunk, melyeken csupán néhány lelkes testvérünk vett részt. A kedvezőtlen időjárási viszonyok majdnem teljesen lehetetlenné tették a téli sportok művelését, és kirándulásokra is csak ritkán nyílt alkalom. A tavasz közeledtével tisztában akartunk lenni erőnkkel, ezért társasvacsora keretében sereg-szemle tartását határoztuk el. Ez minden várakozást felülmúlt, mert 150-en vetek benne részt. A vacsorán egymást követték a felszólamlások, amelyekből az ENKÉ-hez való ragaszkodás és a turista-testvéri szeretet csendült ki. Ez egyben nagyszerű alkalom volt arra, hogy osztályunkat benépesítsük, új híveket szerezzünk. Nemsokára ezután már megtarthatuk első rendes évi közgyűlésünket.

Elnök lett *Szarka László*, ügyvezető elnök: *Lányi Izsó*, alelnökök: *dr. Kurzer Károly* és *Vuchetich János*, titkárok: *Földes Géza* és *dr. Juhász Miklós*, a túra-bizottság elnöke: *Radványi Ödön*, tagjai: *Gréb Lenke*, *Bauer Andor* és *Bauer Andorné*, pénztáros: *Friedmann Emil*, ellenőrök: *Walfisch Pál* és *Dózsa Bertalan*. Ezenkívül megválasztottak még egy huszonnégy-tagú választmányt. A közgyűlést társasvacsora követte, melyen mindvégig emelkedett hangulat uralkodott. A vacsorán 160-an vettek részt és az utána következő táncmulatság a hajnali órákig tartott. Ezeket a baráti vacsorákat azután többször is megismételtük, mindenkor a legnagyobb sikerrel.

A tavasz beálltával kezdetét vette a túrázás is a Hegyalján. Kezdetben kisebb, később mind nagyobb számban jelentek meg tagjaink, valamint vendégeink, olykor 40-en is; a csillagtúrák pedig még ennél is népesebbek voltak. A résztvevők nagy száma miatt kénytelenek voltunk kirándulásainkat több irányban vezetni. Az év folyamán összesen 22 túrát indítottunk a Hegyalján 293 résztvevővel. Ezenkívül több nagyobb túrát rendeztünk 6—10 résztvevővel a Bihari-havasokba, a Retyezátra, a Muntele-mic-re, a Páringra és a Sztrázsára. Mindenütt sikeresen zajlott le az előre kidolgozott program. 1947 augusztus hó 23-át, *Czárán Gyula* születésének századik évfordulóját a nagy természetbaráthoz méltó keretek között akartuk megünnepelni Menyházán. A centennáriumi ünnepély meghívóit már szét is küldtük, a közbejött pénzrögzítés miatt azonban kénytelenek voltunk a jövő évre halasztani.

Sajnos, egyesületi helyiséget mindmáig nem sikerült szereznünk s ez okból le kellett mondanunk a belső nevelő-oktató munkáról, s rendes heti

összejöveteleinket nyilvános helyiségekben voltunk és vagyunk kénytelenek megtartani.

Jelentésemben még meg kell emlékezni egy új túra-fajról, az ősz folyamán Aradon első ízben megrendezett turista-versenyéről, melyet az *Aradi Torna Egyesület* turista-csoportja rendezett és amely szokatlanul nagy érdeklődést váltott ki a turisták között. Résztvettek rajta az összes turista-egyesületek, még a katonaság is képviseltette magát a Horea—Cloșca—Crișan házi ezred turistáival. De nehogy félreértés essék, sietek megjegyezni, hogy a versenyen nem holmi kilométerfalást, vagy a célba elsőnek beérkezést kell érteni, hanem egy méterre és időre pontosan lemért útszakasznak térképpel és iránytűvel való pontos bejárását. A versenyzők az útszakasz végén felállított ellenőröktől vették át zárt borítékban az újabb útszakaszt tartalmazó utasítást. Senki sem tudta előre a célt, az utat, az időtartamot. Az indulást és az érkezést az útszakaszon felállított ellenőrök jegyezték, s aki kihagyott egy ellenőrt, az azt jelentette, hogy rossz úton jár, elkeverte az utat, s ezzel meglehetősen szaporította rossz pontjainak számát.

Az útszakaszokat előírt idő alatt és pontosan a megszabott úton kellett megtenni, az így nyert jó és rossz pontszámok egybevetéséből került ki az eredmény. A pálmát az vitte el, aki a legtöbb jó pontot szerezte.

A verseny részletes leírásával egy másik cikk foglalkozik. Ki kell még emelnem, hogy az ilyen versenyek nagyon alkalmasak arra, hogy a természetbarátok számát növelje és hogy az egyesületek közötti testvéri érzést fejlessze. Büszke lehet rá az ATE, hogy ezt a nagyszerű versenyt Aradon elsőnek rendezte meg. A siker oroszlánrésze *Dávidházi Kálmán* testvérünket, a nagyszerű turistát illeti, aki az egész versenyt részleteiben kidolgozta és rendezte. Nem mulaszthatniuk el, hogy itt is köszönetet ne mondjunk neki önzetlen munkájáért s az elért eredményért. Különbben az egyéni és csoportverseny első díját az ENKE tagjai nyerték meg.

(Arad)

Lányi Izsó

Turista terepverseny Aradon

1947 október 26-ika osztályunk turista-történetének új fejezetét jelenti. Ugyanis ezen a napon tartották meg Arad—Hegyalján az első turista-terepversenyt az *Aradi Torna Egyesület* (ATE) turista-szakosztályának rendezésében, *Dávidházi Kálmán* (ATE) turista-testvérünk tervei szerint és vezetése mellett.

Nagy és fáradságos munka volt ennek megrendezése, hiszen az előkészítő munka is több hetet vett igénybe, s tökéletes szaktudást és rátermettséget követelt. *Dávidházi* testvérünk méltán megérdemel minden dicséretet.

A verseny résztvevői közül, különösen a fiatalabb nemzedék a tavaszkor még azt sem tudta, hogy miképpen kell az iránytűt és a térképet használni, ezért Dávidházi testvérünk előbb turistaképző tanfolyamot rendezett.

Örvendetes látvány volt a verseny előtt az ifjak felvonulása, kiknek arca csak úgy ragyogott az örömtől, mert bár most jártak először a terepen térkép és iránytű segítségével, mégis biztosak az útirányban s a kilométereket minden keverés nélkül járják. Közben csőrepedés történt felettük és megeredt az eső, de azért a versenyzők jó kedvvel járták tovább az előírt utat.

A verseny a Hegyalja olyan helyén zajlott le, ahol még nagyon kevés turista-bakancs járt. A résztvevőknek csupán az utolsó percben adták tudtára, hogy a hegyaljai villamosból hol kell kiszállniok. Reggel 6 óra 15 perckor szálltunk le a 7-es megállónál, mikor is a zsűri rögtön felállította tábori irodáját, az ellenőrök pedig elindultak előre kijelölt helyükre. A versenyzők háromtagú csoportban indultak, 10—15 perces időközökben. Indulás előtt minden csoportvezető egy lezárt borítékot kapott a zsűritől. A borítékban 3 kérdést intéztek a csoporthoz, melyekre a feleletet 5 perc alatt be kellett írni, s a borítékot lezárva a zsűrinek visszaadni.

Ennek megtörténte után újabb borítékot kapott a csoport, melyben fel volt tüntetve az első útszakasz pontos iránya és egy kis térkép-vázlat (1—25.000). Iránytű kötelező volt. Ezután megtörtént az indítás.

Az út 3 szakaszra volt beosztva és összesen 13 km hosszú volt. Minden útszakasz végén újabb borítékot kaptak a versenyzők a következő útszakasz pontos leírásával és pontos térképvázlatával. Az útszakaszok között ellenőrök voltak felállítva, ahol a versenyzőknek jelentkezniök kellett. A verseny eredményét pontszámok mutatták. A túlságosan gyors menetelés, vagy a borítékban megadot irányról való letérés stb. rossz pontot jelentett. Minden útszakasz rendes menetelés melletti időtartamra előre pontosan ki volt számítva, beleértve a nehéz kapaszkodók megmászásának időtartamát is. A részletes versenyszabályzatot minden versenyző ismerte.

A versenyen 42 résztvevő és 16 ellenőr vett részt a következő egyesületekből: Aradi Torna Egyesület (ATE), Aradi Munkás és Testező Egyesület (AMTE), Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület (ENKE), Horea—Cioșca—Crișan (HCC) hadosztály és az aradi Katolikus Gimnázium VII. és VIII. osztályú növendékei.

A pont- és terepverseny első díját az Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület tagjai: Bauer Andor és felesége nyerték meg. De nemcsak a győztes csapatok eredménye volt nagyon szép. A Horea—Cioșca—Crișan hadosztály altisztjei igen sikeresen oldották meg feladatukat, ezért oklevelet kaptak. A többi egyesületek turistái is mind szép erdményt értek el.

A turista-verseny után a rendező egyesületek tagjai társaságára gyűltek össze, amelyen számos felköszöntő hangzott el, és kölcsönösen kifejezést adtak annak az őszinte óhajlásuknak, hogy jövőben szorosab-

ban működjenek együtt és ezzel is ápolják az egymás kölcsönös megbecsülését.

A lefolyt verseny egy igen hasznos tanulsággal szolgált, azzal, hogy milyen nagy jelentősége van egy jól megrendezett tanfolyamnak. Éppen azért igen fontos volna, ha az ország összes turista-egyesületei követnék Arad példamutatását; rendezzenek ők is tanfolyamokat, utána következ-
nék a vizsgáztatás: a terepverseny.

(Arad)

Radványi Ödön

Tavasza télben

Az idei rendkívül enyhe tél a természetjárás ütemében is alapos változást okozott. Túraprogramjainkon januári hóvirágszedés, barkaszüret szerepelt, s éppen ezért talán nem lesz érdektelen néhány szóban tudományos, mégpedig éghajlattani és fenológiai szempontok szerint szemügyre venni az idei „téli tavaszt”.

Már a múlt esztendő novembere és decembere is jóval enyhébb volt az átlagosnál. A január azonban rekordszámba menő meleget hozott. Míg ugyanis ennek a hónapnak havi törzsértéke (tehát az 1871—1930. évek időközében kiszámított átlagos havi középhőmérséklete) -4.6° C, addig ez év januárjában a havi középhőmérséklet értéke *plusz* 3.7° C volt. Az eddigi legmelegebb januárok (1919, 1936) középhőmérséklete is csupán plusz 1.3° C volt.

Ezt a rendkívül enyhe januárt leginkább a növények érzékeny „hőmérője” érezte meg. A növényfenológia a tudománynak az az ága, amely azt teszi vizsgálat tárgyává, hogy a növények életének egyes feltűnőbb mozzanatai (virágzás, lombfejlődés) miként függenek az éghajlati viszonyoktól. Ilyen természetű megfigyelések hálás feladatokat nyújtanak a természetjárók számára is, hiszen adataikból a szakember fontos következtetéseket vonhat le.

Az alábbi kis táblázat ez év januárjának növényfenológiai jelenségeit tünteti fel, összehasonlítva őket Győrffy István professzornak 1916-os, valamint 1918-as adataival. Közlésével nem csupán azt szeretnők bemutatni, milyen korai virítást okozott a rendkívül enyhe januári időjárás, hanem egyben mintát is óhajtánánk adni azok számára, akik ilyenirányú megfigyelésekkel kívánnának foglalkozni. A táblázattal kapcsolatban csupán annyit szeretnénk megjegyezni, hogy a zárójelbe tett adatok *későiek*, azaz a megfigyelés időpontjában már több virágzó példányt lehetett látni. A kakasmandikó virításának megfigyelése *Nuridsány* Bálint tagtársunk érdeme.

Ifj. Xántus János

Növény-fenológiai táblázat 1947—48 téli hónapjairól

(Megfigyelő: Ifj. Xántus János)

A megfigyelés helye Kolozsvár és közvetlen környéke. Északi szélesség 46° 46' 20'', keleti hosszúság 23° 36' 49''. Összehasonlításképpen közöljük dr. Györfly István professzornak 1916-ban, illetőleg 1918-ban ugyanezen a helyen felvett adatait.

No.	A növény magyar és latin neve	A virágzás időpontja			A lombfejlődés ideje			L e l ő h e l y
		1916	19. 8	1948	1916	1918	1948	
1.	Májvirág <i>Anemone hepatica</i>	III. 4	III. 5	(I. 27)				Plecska-völgy
2.	Húsos som <i>Cornus mas</i>	III. 19	III. 1	I. 27		V. 2		Plecska-völgy
3.	Közönséges mogyoró <i>Corylus Avellana</i>	II. 5	III. 3	(I. 27)	IV. 27	V. 4		Plecska-völgy
4.	Farkasboroszlán <i>Daphne Mezereum</i>	III. 14	III. 18	(I. 27)	III. 28	IV. 14		Plecska-völgy
5.	Kakasmandikó <i>Erythronium dens canis</i>	III. 4	III. 8	I. 11				Bükk-erdő
6.	Kikeleti hóvirág <i>Galanthus nivalis</i>	III. 5	III. 1	(I. 27)		II. 25		Plecska-völgy
7.	Baumgarten bunyorja <i>Helleborus Baumgarteni</i>	II. 27	III. 17	I. 25				Bükk Coasta cel Mare
8.	Kankalin <i>Primula veris</i>	III. 28	IV. 9	I. 27				Plecska-völgy
9.	Kecskefűz <i>Salix caprea</i>	III. 18	III. 18	(I. 11)				Monostori gát
10.	Martilapú <i>Tussilago farfara</i>	II. 6	III. 4	(I. 27)		IV. 26		Plecska-völgy
11.	Libarimó <i>Potentilla anserina</i>			I. 27				Plecska-völgy
12.	Pitypang <i>Taraxacum sp.</i>			I. 27				Plecska-völgy
13.	Tatárlonc <i>Lonicera tarica</i>	IV. 27	IV. 25				I. 8	Házsongárd
14.	Aggófű <i>Senecio sp.</i>						I. 8	Házsongárd

A világgjáró Balázs Ferenc

Érdekes ország Erdély. Sok természeti kincse, szépsége van. Nyugtalan természetű emberek lakják. A világ keleti végen van, jóban és rosszban mégis mintha mindig előbb jártunk volna a nyugatiaknál. Itt mondták ki legelőször a teljes vallásszabadságot. Itten írtak először nemzeti nyelven filozófiát, innen indult el egy ifjú tudós megkeresni az őshazát. És innen indult el a 20. században világgörülű útjára egy erdélyi nagyrahivatott ifjú, aki azonban nem válthatta bé a hozzáfűzött reményeket, mert koraán, 36 éves korában meghalt, most tiz esztendeje.

Balázs Ferenc unitárius teológust, miután szűkebb hazáját össze-vissza barangolta, ösztöndíjjal kiküldik Angliába. Ő a maga emberségéből még szerez hozzá ott egyet, Amerikába szólót. Iskolai, teológiai ismereteit turistáskodással egybekötve akarja kiegészíteni. Nemcsak a természet szépségeiben akar gyönyörködni, nemcsak honismeretet, hanem világismeretet is akar szerezni. Meg akarja ismerni az embert és önmagát. Magyarországon, Ausztrián, Németországon keresztül bolyongva ér Angliába. Bejárja biciklin Angliát, Belgiumot, Hollandiát. Egy-kettőre hazát lel az oxfordi College-ben, megtanul angolul, bennszülöttként mozog az üde angliai kis városokban. Fellép a Hyde-park alkalmi szónokai közt s tanulmányozza a civilizáció fonákságait London nyomorkerületeiben. Amerikában diák, mosogatólegény, rádióénekes és autótulajdonos lesz. Az autótörmelékéből összeszedi az eldobott autórészeket és autót tákol össze belőlük magának, azzal járja be Észak-Amerikát. Amerikában napszámosmunkával összegyűjti a hajóra szükséges dollárokat és két almával két zsebében, átturistáskodik a roppant kerek világon. Hol hajón, hol vonaton, biciklin vagy autón jár, de legtöbbször gyalog. Bejárja Indiát, Japánt, Koreát, Kinát, Arábiát, Palesztinát, Egyiptomot és Görögországon keresztül visszatér Erdélybe. Erdélyi ritkaság ez és olyan regényesen szép, mintha Jókai álmodta volna meg. Pihen a Fudzsiájama hegy tövében, a Buddha szobrok mellett, a szfinxek közt. Félévtizedes bolyongásai alatt olyan nagy emberekkel ismerkedett meg, mint a japán *Kagawa*, az indus *Rabindranath Tagore* és *Ghandi*.

Világgörülű útját „Bejárom a kerek világot” című 519 lapos könyvében írja le. Ahol megfordult, mindenütt fölkereste a turista-szervezeteket és tájékozódott a megismerésre méltó természeti és emberi alkotásokról. Tele van kalandokkal, komplikációkkal, míg egyik világrészről a másikba érkezik, de nem a kalandok, hanem a lelki élmények teszik útját és könyvét érdekessé. Amit könyvében leír, amögött nemcsak a táj, a hely, az ország, hanem az ember van ott. Ahogy és amin lelkesedik, abban itt-ott bájos naivság is van, de ahogy benyomásairól számot ad, az tökéletes művészet. Könyve színes, mint a világ, mely kereken forog s központjában mindig ő áll. Minden országban, tájban elsősorban az ragadja meg figyelmét, amit valamilyen vonatkozásban talál az ő szocializmustól, vallástól, pánhumánizmustól és pánp cifizmustól átitatott életszemléletével.

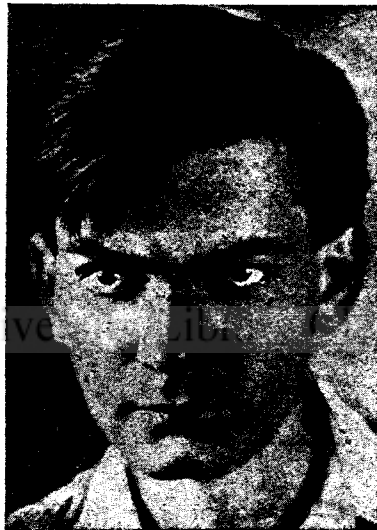
Az egész könyvből egy alapgondolat sugárzik ki, hogy az embereknek új társadalmat kell építeniök, amelynek nem a kényszer az alapja, hanem

a szabad elhatározás. Ezt a szövetkezés útján véli megvalósíthatónak. A kapitalisták és a középosztálybeliek az államnak a maguk szájaize szerint való erősítésére gondolnak, ezekkel semmit sem lehet kezdeni. Egyéniségét és az állammal szembeni függetlenségét az östermelő osztály őrizte meg a legjobban, ott kell kezdeni az átalakító munkát. Igaza van a történelmi materializmusnak: a megindult fejlődés szükségszerűen halad. A rossz irányba indított lavina is a völgyig rohan. Meg kell kezdeni az új társadalom építését, amelynek sajátlagos törvényei meg tudják óvni az emberiséget a katasztrofától. Szerinte az igazi közösségi élet tartó oszlopai csakis felszabadult, személyes felelősséggel és áldozatkészséggel felruházott egyének lehetnek. A visszafojtott egyéni erők árutakon törnek elő, ha nem adnak nekik a közösség érdekeit szolgáló kielézési alkalmakat.

Amerikában biztos állást kínáltak neki, de ő visszajött koldus erdélyi papnak. Itt akarta világjárásával szerzett tapasztalatait értékesíteni. A *Székelykő* mellé, a Tordai-hasadék alá kívánczolt természetszeretete. Torda mellett egy kis faluban, Mészkon lett pap. Vetítőgépet vett 20 dolláron, amit amerikai menyasszonya, később felesége, küldött neki. Vetített-képes előadásokkal járt faluról-falura gyalog. Minden idejét népének művelésére fordította.

Rövid életének gazdag munkássága négy főirányban mozgott. Lelkipásztor, népnevelő, író és ifjúsági vezető. A népneveléssel öntudatosítani akarja a népben szunnyadó sajátos lelket és alkotóképeséget, alkalmat kell adni a népek arra, hogy a jó értelemben vett modern kultúra ajándéka val tudjon élni, magának a népnek is tevéleges szerepet kell biztosítani saját nevelésében. A falu szervezése nála szoros kapcsolatban van a falu nevelésével.

A falut mint társadalmi alapsejtet minden tekintetben megszervezi, a falu egyben a vidék-fejlesztés alapja is. A vidéket alkotó falvakat hozzá-szervezi a vidék központjában levő városhoz. Ezekből a kis vidéki közből, alulról felfelé akarta fölépíteni az új emberi társadalmat. Ha egyik terve csődöt mondott, azonnal kezdte a másikat. Tej- és vaj-szövetkezetet létesített. A falusiak összeadott pénzéből vetítőgépet, cséplőgépet vett, gazdasági szaktanácsadót és orvost tartott stb. Megalakította Tordán az *Aranyosszéki Vidékfejlesztő Szövetkezetet*. Népfőiskolát létesített. Az erdélyi ifjúságot egyre kirándulásra hívta Mészköre, a Tordai-hasadékban szabad ég alatt istentiszteleteket, kultúrdélutánokat tartott. A mészközi szőlőhegy legmagasabb és legtávolabb eső részére, a Harkalyuki-barlang fölé 150 m magasságban egy szalmafődeles kis nyaralóházat épített, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt az Érchegység csúcsaira. a Székelyköre, az alatta elterülő egész aranyos-

Balázs Fejenc 28-éves korában.

széki síkságra a kanyargó Aranyossal, Várfalvától le Tordáig és még távolabb a Keresztes-mezőn túl Székelykocsárdig. Ide gyűjtötte össze időről-időre a környék fiatalságát kirándulásra, itten szötte velük terveit táborúzz mellett; ide hozta el gyakori külföldi vendégeit.

Ha csak röviden is vázolni akarnám *Balázs Ferenc* hatévi mézskői munkásságát, nem lenne elég e folyóirat terjedelme. Az a természet volt, aki sok ember helyett tevékenykedett, minden jót meg akart valósítani, amit a világban látott, s Mészkörről — mondhatni — megváltoztatni készült a világot. Számos kiforratlan törekvése is volt, sok mindent túlságosan nagy tervei és az idő rövidege miatt nem tudott véghezvinni. De amit megvalósított, az csodaszámba megy, különleges erdélyi csoda.

Elért eredményeit és kudarcait ő maga írta meg *A rög alatt* című munkájában. Essze, frissessége, kedélye, lelkessége mindig tevékeny sokoldalúsága ritka elevenséggel tűnik ki e könyvből. Ez a könyv a magyar népismeret klasszikus művei közé tartozik. Papot, jegyzőt, tanítót nem lenne szabad e könyv ismerete nélkül a nép közé bocsátani.

Az emberfeletti munka felőrölte egészségét. Versenyt futott a tüdő és szellem. Végül is a tüdő győzött, 36 éves korában tüdővészben meghalt. Szétoztotta, feláldozta önmagát. Az alabástrommal teli mézskői rögök beborították, de a rög alól hódító útjára indult szelleme.

Életrajzi adatai. Született Kolo svárt 1901 október 24-én, meghalt Tordán 1937 május 22-én, Mészkon temették el. 1923-tól 1928-ig bejárta a *kerek világ*-t, 1930—1937. Mészköri úni árius pap. Fontosabb irodalmi munkái: *Mesefolyam* (1922.), *Bejáróm a kerek világot* (1929.), *A rög alatt* (1936.), *Zöld árvíz* (1936.).

Bodoczi Károly

EGYESÜLETI ÉLET

Közgyűlés 1948-ban. Az Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület 1948. évi *rendes közgyűlését* március 6-án, szombaton délután 6 órakor tartja Jókai-utca 2. szám alatti helyiségében. Erre a tagtársakat ezúton is meghívja.

A gyűlés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkári beszámoló az 1947. évről.
3. A pénztáros jelentése az elmúlt évről.
4. A számvizsgálók jelentése.
5. Költségvetés az 1948. évre.
6. A tisztikar lemondása, új tisztikar választása egy évre.
7. Indítványok.

Indítványokat az alapszabályok értelmében a közgyűlés előtt legalább egy héttel, de legkésőbb február 28-án, szombaton déli 12 óráig *írásban* kell az egyesület titkári hivatalának benyújtani.

A közgyűlés után társasvacsora, amelyre azonban előre, március 4-én, csütörtökön este 7-ig az egyesületben a részvételi díj egyidejű befizetésével föl kell iratkozni.

Közgyűléseink 1947-ben. Rendes évi közgyűlésünket 1947. évi február hó 2-án tartottuk meg. *Vámszer Géza* elnök megnyitójában ismertette egyesületünk anyagi helyzetét; az elmúlt évben nem volt túlságosan rózsás, az általános drágulást mi is

súlyosan megéreztek — mondta —, de reméjlük, hogy a mélyponton már túl vagyunk. Menedékházaink állapotában az 1946. esztendő sem hozott javulást, kellő fedezet hiányában rendbehozatalukról nem tudunk gondoskodni.

Wolff Sándor főtitkár jelentéséből tudjuk meg, hogy központunk taglétszáma 66-ról 370 főre emelkedett. Tartottunk 15 tisztikari és 4 választmányi gyűlést. A titkárság 264 ügydarabot intézett el. A *turistaszakosztály* 59 kirándulást vezetett 1093 személy részvételével. Legnagyobb kirándulásunk a 10 napos székglyföldi kirándulásunk volt 18 résztvevővel.

A *gazdasági szakosztály* főképpen a tordahasádeki menedékház körül tevékenykedett. A jogi helyzetet tisztázta ugyan, de még sok technikai tennivaló van a háborús károk pótlására és újból való berendezésére.

A *propaganda-szakosztály* az aradi osztályt keltette új életre és 10 helyi, 3 marosvásárhelyi vetített képes előadás rendezésével öregbítette egyesületünk jó hírnevét.

A *vigalmi bizottság* rendezvényei sokban támogatták az egyesület munkáját.

Szertáraink változatlan állományukról számoltak be.

A *Dermata-csoport* igen élénk tevékenységet fejtett ki. Az üzem 40 pár bakancsot juttatott a csoportnak, ami nagyban elősegítette a turistaság ügyét.

„Erdély” folyóiratunk nagy erőfeszítés után 1946-ban 4 számban jelenhetett meg.

Vidéki osztályaink közül a marosvásárhelyi osztályt illeti a legnagyobb dicséret igen aktív munkálkodásáért; csíkszeredai osztályunkat pedig azért, hogy bár a mi segítségünkkel, de mégis újra megnyithatta a Hargitán az Uz Bence menedékházát. Nagybányai osztályunk 1946. november 7-én újraalakult, birtokba vette az izvoarai menedékházat.

Zilahi és révi menedékházunk ügye még tisztázatlan.

A *pénztáros* jelentése szerint 1946. december 31-én deficit nélkül zártuk az esztendőt.

Miután a vezetőség a közgyűléstől a felmentvényt megkapta, az új tisztikar megválasztására került sor; a fontosabb tisztesek a következők: Elnök: Vámszer Géza; alelnökök: dr. Tulogy János, Brüll Emánuel, Wolff Sándor, Matejovics Antal, Mogyorós Géza, Károlyi Béla, Beke Lajos; Főtitkár: Rotaridesz István, főpénztáros: Balázs Gyula, főkönyvelő: Papp József, főkönyvtáros: Czirják Károly, főjegyző: Péro Sándor. Házigazda és a menedékházak gondnoka: Matejovics Antal, jogtanácsos: dr. Borbáth Samu.

Szakosztályvezetők: Turistaság: Czirják Károly, kerékpáros és síszakosztály: Tomor Imre, gazdasági szakosztály: Szolnok Gyula, propaganda szakosztály: dr. ifj. Xántus János, műszaki szakosztály: Pakó Béla, ifjúsági szakosztály: Györke Márton, országos bizottság: dr. Balogh Ernő, fegyelmi bizottság: Brüll Emánuel, vigalmi bizottság: Timkó Ernő.

A választmányba a közgyűlés 51 tagot delegált.

Az új tisztikar nevében az ismét megválasztott *Vámszer Géza* elnök mondott köszönetet, majd felolvasta a tisztikari tagok fogadalmát, amelyet az érdekeltek aláírtak. A közgyűlés este 8 órakor ért véget.

A tisztikarnak, lemondások folytán szükségessé vált kiegészítése és egyesületünk jogi helyzetének tisztázása végett 1947 augusztus 29-ére összehívott *rendkívüli közgyűlésen* *Vámszer Géza* elnök röviden vázolta a közgyűlés összehívásának okait, majd rámutatott arra, hogy a tisztiségekről való tömeges lemondások miatt a teljes tisztikar is kényszerítve érezte magát a lemondásra. Utána *Rotaridesz István* főtitkár olvassa fel jelentését. A főtitkári

jelentés egyik örvendetes megállapítása az volt, hogy összes tagjaink létszámát 2000 főre tehetjük. Menedékházaink közül az egyesközi, forrásligeti és tordaihasadéki menházakat tudtuk üzembe hozni. Új életre keltettük tordai, nagyenyedi, zilahi, dési osztályainkat és egészen új osztályt alakítottunk Nagyszebenben és Bánffyhunyon.

Turista-osztályunk forgalmi jelentése szintén örvendetes volt; megállapítottuk, hogy a természetszeretet még nem aludt ki tagjaink szívéből.

Az Egyesület jogi helyzetének, ill. az Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület név hivatalos elismertetésének ügyét most sem sikerült véglegesen rendezni.

Ezek után a tisztikar megválasztásához fogtak és a főbb tisztségekre a következőket választották meg: Elnök: Vámszer Géza, alelnökök: dr. Tulogy János, Wolff Sándor, Simó Gyula. Főtitkár: Rotaridesz István, főpénztáros: Balázs Gyula, főkönyvelő: Papp József, jegyző: Czirják Károly, háznagy: Szente József, Menedékház-gondnok: Szente József. Jogtanácsosok: dr. Borháth Samu, dr. Feiler Béla, orvosok: dr. Kováts Margit, dr. Dénes Gyula. Szakosztályvezetők: Turista szakosztály: Czirják Károly, Gazdasági szakosztály: Jakner Andor, propaganda-szakosztály: Ballauer Antal, ifjúsági szakosztály: Timkó Ernő, országos és vidéki ügyeket intéző bizottság: Vámszer Géza, fegyelmi bizottság: Brüll Emánuel, vigalmi bizottság: Horváth Pálné, „Erdély” szerkesztő bizottsága: Vámszer Géza, Brüll Emánuel, Wolff Sándor, a választmányba 48 tagot választott a közgyűlés.

A közgyűlést kellemes hangulatban eltöltött társasvacsora követte.

(R. I.)

Ifjúsági szakosztályunk, mely a középiskolai, az ipari és kereskedelmi tanuló ifjúság különálló oktatásával és nevelésével foglalkozik, csak két éve működik. Ma ez a szakosztály a kezdeti nehézségeken már túljutott és örömmel állapítjuk meg, hogy hónapról-hónapra tervszerűbb és eredményesebb munkát végez. Jelenleg kb. 70 tagja van. Az osztályt 1946-ban *Györke Márton* indította meg, tőle *Bokor Sándor* vette át a vezetést, egy félév óta pedig *Timkó Ernő* vezeti.

Az ifjúság hetenkint kétszer gyűlést össze. Az egyik napon turista-oktató és nevelő kérdéseket vitatnak meg, a másik napon társas összejövetel, szórakozás a cél.

Az elmúlt 1947-es évben az osztály 249 résztvevővel 17 önálló gyakorlatos kirándulást rendezett, két ízben pedig műsoros délutánt. Az egyiket december 14-én *József Attila* halálának 10. évfordulójának alkalmából a „Victoriá”-val együtt, *Mráz Lajos*-nak, a szövetkezet kultúrfelelősének vezetésével. Mivel az egyesület honismertető vetítettképes előadásain az ifjúsági szakosztály tagjai rendszeresen és szép számban képviseltették magukat, részükre külön előadásokat ez idén nem rendeztünk.

Az egyesület vezetősége az ifjúsági szakosztály működéséhez nagy reményeket fűz. Mindenki felismerte a jövő nemzedék helyes és szakszerű turista-nevelésének fontosságát, s ezért az egyesület e célra minden anyagi és erkölcsi támogatást meg fog adni. Viszonzásul az ifjúságtól csak annyit kér, hogy ők is ismerjék fel a szervezett természetjárás magasabb értékét és igyekezzenek e közösségben céltudatos, komoly munkát végezni, mert csak így nyerhetik meg a felnőttek elismerését és csak így válhatnak igazi turistákká és maguk is az utánuk következő nemzedék tanítóivá. Komoly magatartásával, turista lelkeségével leg-

több elismerést *Simonfi Márton* és *Némethy György* érdemelt ki.

Reschner Gyula előadása a Szovjetunióról. Reschner Gyula, aki az első világháború után hét teljes évet töltött Oroszországban, 1948 február 8-án *A Szovjetunió természeti szépségei és turista-élete* címen igen tanulságos és lebilincselő előadást tartott egyesületünkben. Tanácskozó-termünk, amely turista-oktató és ismeretterjesztő előadásainknak színhelye szokott lenni, most is szűknek bizonyult az érdeklődők befogadására. Sokan állva és szorongva nézték végig a magyarázatokkal kísért rengeteg tájképet és városrészletet, amelyek új, előttünk ismeretlen világot tártak elénk. Hatásuk alatt minden komoly turistában erős vágy támadt arra, hogy a valóságban is megláthassa és megtapasztalhassa őket. Ha a vágy akarattá keményedik, meg is valósíthatják. Azt szokták mondani, hogy az erős akarat hegyeket mozgat, ezt a szólásformát ez alkalommal meg is fordíthatnók olyan formában, hogy az erős hegyek megmozgatják akaratunkat.

A Tordai-hasadék menedékházának nagyobb része ismét lakhatóvá, használhatóvá vált: 4 közös hálóban összesen 60 személy kaphat éjjeli szállást, ezenkívül 4 szobában (1—2—3 ágyal) 9 ember helyezkedhetik el. Tejet, kenyeret, puliszkát a menedékház felügyelőjénél lehet kapni, Mészkörről, Szindről túró, sajtot, olykor húst is lehet hozatni.

Koratavaszi kirándulások. A központi turistaszakosztály március és április havára az alábbi kirándulásokot tűzte ki: *március 7-ére* Eon-gárpaták-Csigadomb; *március 14-ére* Szamosfalva és környéke a 48-as honvéd-emléket útbajtve; *március 21-ére* Leányvár-Tótfalu-Gorbóvölgy; *március 28-ára* Cérnaforrás-Szentjánoskút; *március 28—30-ára* Túri-, Tordai-hasadék, Torda; *április 4-ére* Györgyfalva-Pata; *ápr. 14-ére* Szentiványi-kút-Hétölesfa-Ördögorrárok;

április 18-ára Bácsitorok-Szucság-Tulogdy-forrás; *április 25-ére* Dezmér és környéke, vitorlázó-repülőter.

Az idei téli évad nem kedvezett sem a szőlőknek, sem a gyalogtúrázóknak, annál inkább várja minden turista a tavaszt, hogy a hosszú kényszerű pihenés ideje alatt elgémberedett tagjait, összezsugorodott izmait kinyújthassa, áporodott levegővel és porral telt tüdejét alaposan kiszellőztesse. Remélik, hogy a természetjárók istene megkönyörül rajtuk és verőfényes, virágos, madárdalos vasárnapokkal fogja kárpótolni őket a zárt falak között eltöltött hónapokért.

Hivatalos órák. Az Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület *titkárságának* hivatalos órái: minden köznapon *dél előtt 10-től 12-ig, délután szerda* kivételével 5-től 7-ig.

A *vezetőség* minden pénteken délután 1/27-től 1/28-ig megbeszélést, minden hónap első péntekén gyűlést tart. A *választmány* minden *évi* harmadik hónapjának második péntekén ül össze, de ha szükségesnek látszik, (ezt a vezetőség állapítja meg), többször is, máskor is.

FOLYÓIRATUNK az 1948. évben *kéthavonként* (február, április, június, augusztus, október és december havában) jelenik meg *másfél-íves* (24 lapos) terjedelemben.

Előfizetési díja egész évre 200 lej, félévre 100 lej, egyes szám ára 40 lej. Az előfizetési díjak az Erdélyi Népi Kárpát-Egyesület titkárságához küldendők, címe: Cluj—Kolozsvar, Jókai-utca 2. sz. II. emelet.

Helyesbítés. Előző számunk híranyagában közölt „*Újonnan felfedezett barlangok*” című közleményben említés történt a *Dent du Crolle* zombolyáról, mint a világ legmélyebb barlangjáról. Ezt az adatot olyan értelemben kell helyesbíteni, hogy a jelenleg feltárt legmélyebb zombolya nem itt, hanem a *Máriazellő Alpokban* lévő *Tonion* hegységben van s mélysége 961 méter.

HÍREK

Racovița Emil. Szomorú szívvel, megilletődött lélekkel kell beszámolnunk lapuunk hasábjain a világhírű román természettudósnek, *Racovița Emil*nek haláláról. A tudomány gyászában a túristák népes társadalma is osztozik, hiszen *Racovița* professzor apostola és mintaképe volt minden igaz természetjárónak Harmincéves korában, mint a belga *Gerlache-expedíció* biológusa vesz részt 1897-ben a Déli Sark és a Tűzföld csodálatos világának felkutatásában. Alighogy innen hazatért, már várja is a kinevezés az Aragóról elnevezett állattani kutató intézet igazgatójává. A Pireneusok csodálatos barlangvilága lesz most kutatásainak színtere, s ezáltal lesz *Racovița* egy teljesen új tudományágnak, a *barlangkutatásnak* (speologia) egyik legelső művelője. Amikor 1920-ban a kolozsvári egyetemre nevezik ki tanárnak, magával hozza nem csupán tudásának kincsesházát, de világhírű gyűjteményét is, mely felöleli a barlanglakó állati szervezetek egész légióját. Most Erdély barlangvilága lesz kutatásainak tárgya s a szűkebb hazának földalatti rejtelméi méltán sorakoznak a már eddigi felkutatott több, mint ezer barlang sorába.

A román Touring Club egyik alapítója, a Természetvédelmi Bizottság legtelkeesebb munkása, *Racovița* professzor örök érdemeket szerzett magának a nemzetközi természetjárás terén is.

Keze alól a fiatal természettudósoknak egész csapata került ki s óráira szakcsoporthoz való tekintet nélkül, valósággal zárandokolt az ifjúság. Rendkívüli előadóképessége, ellenállhatatlan humora élménnyé tették kurzusának hallgatását, s intézete rövid pár év alatt nemzetközileg is elismert tudományos központ lett.

Mi, természetjárók is megilletődöttén hajtjuk meg fejünket Raco-

vița Emil emléke előtt, akinek pályája az Antarktisz jégmezőitől a mi kies Erdélyünkig ívelt. A házsongárdi temetőben piheni ki munkás életének fáradalmait. (X. J.)

A középiskolai természetjárás érdekében január hóban értekezletre hívta össze a helybeli túrista hivatal a kolozsvári román és magyar középiskolai testnevelő tanárokat. Dr. *Hângănuț Marius* egyetemi tanár, a helybeli túrista hivatal (O. L. T.) vezetője, értékes előadásban ismertette a megjelentek előtt e hivatal szervezetét, szerepét és jelenlegi működését. Megkérte a jelenlevő tanárokon keresztül az intézetek igazgatóit és tanárait, hogy a közelgő tavasszal tegyenek meg mindent, hogy a tanulók minél több kirándulásban vegyenek részt. Javasolta vetítettképes előadások tartását, a hivatal és a maga nevében is ígéretet tett, hogy a középiskolák rendelkezésére fog állani.

Az előadottakhoz többen hozzászóltak, megemlítették a nagyobb és távolabbi kirándulások szervezésének nehézségeit, a vasúti kedvezmények dolgát, az autóbuszok igen magas árait, a megfelelő bakancs és egyéb turista-felszerelés hiányát, stb. *Hângănuț* professzor mindezekre válaszolva megígérte, hogy szükség esetén minden lehető megtesz e nehézségek elhárítására.

Középiskolások természetjárása. A középiskolák önképzőkori munkáját szabályozó miniszteri rendelkezések gyűjteményében az u. n. *Tájékoztatóban* (Indrumător) bennünket is érdekel az a fejezet, amely a természetjárók körének megalkotásával foglalkozik. Az erre vonatkozó utasítást szószерinti fordításban az alábbiakban adjuk:

„Minden helységben meg kell szervezni a Középiskolások Természetjáróinak Körét az Iskolaközi Nevelési Tanács keretében.

A kör célja a természetjárás megkedveltetése a tanulók és a tanárok

között, alkalmat nyújtani a Kör tagjainak arra, hogy az országot, annak természeti kincseit, termelési lehetőségeit, lakóinak munkalehetőségeit megismerhessék, ezáltal kifejldhessék az egyének közötti igaz barátság s lehetőség nyíljék a szabadlevegőn történő testedzésre is.

A megvalósítás eszközei a következők: a) csoportos kirándulások szervezése arra hivatott és képzett vezetők segítségével, b) természetjáró és földrajzi tárgyú kiadványok létesítése.

A Természetjárók Körének minden, a helységben tanuló diák, valamint tanár is tagja lehet.

Minden működő tag igazolványt kap.

A Természetjárók Körének tagjai az alábbi kedvezményeket élvezik: a) előnyös feltételek mellett vehetnek részt a Kör csoportos kirándulásain (kedvezmények a C. F. R., Sovromtransport, R. A. T. A. vonalain), b) Kedvezményes elszállásolásban részesülnek a turista egyesületek, valamint az O. N. T. menedékházaiban és védkunyhóiban.

A Természetjárók Körének tagjai mindenkor szigorúan alkalmazkodnak a Kör szabályzatához és utasításaihoz, melyeknek célja főképpen az, hogy az ifjúság körében a természetjárás hírverését elvégezzék.

A Kör vezetése egy bizottság feladata, melynek jogszerinti elnöke a város Iskolaközi Nevelési Tanácsának elnöke. Ezenkívül a bizottság tagjai a tanári karból kerülnek ki. A kirándulások techniai előkészítése a testnevelő tanár feladata, akinek hatáskörébe tartozik a felszerelés ellenőrzése s annak biztosítása, hogy ez az évszaknak, a közlekedő eszközöknek és a térszín magasságának megfelelően. Ugyancsak ő ellenőrzi az útvonal megtartását, a menet ütemét, az élelmezést és pihenési lehetőségeket.

A kísérő szakos tanár (geográfus, történész, biológus) adja meg a

szükséges magyarázatokat, a tanulóknak pedig jegyzeteket kell róluk készíteniük.

A tanároknak állandóan a gyermekek között kell lenniük, velük együtt kell elviselniük a kirándulás megpróbáltatásait, nehézségeit, velük kell osztozni az örömben, hogy ezáltal a barátság és bizalom nemes légkörét megteremtsek.

Ezzel a rendelettel régi vágyunk valóra válásának első mozzanatát értük meg; éppen előző számunkban fejtettük ki (I. Kómes János cikkét), hogy az ifjúsági és különösen a középiskolai túristaság föllendülésének első feltétele a felülről jövő hatósági rendelkezés. Most már csak a végrehajtástól, ill. az ellenőrzéstől függ minden. (X. J.)

Túristaság a Szovjetunióban. A természetjárás a Szovjetunióban a Szakszervezetek Központi Tanácsának irányítása, felügyelete és ellenőrzése alatt áll. Ennek a tanácsnak van egy önálló turista- és kiránduló igazgatósága, amelynek hatáskörébe tartozik minden ügy, amely a természetjárással összefüggésben van. Ugy látszik, hogy ebben az óriási birodalomban, hatalmas szomszédunkban, már belátták a turistáságnak nagy jelentőségét, a honismeret és a gazdasági élet terén hasznosítható szolgálatait.

Ezt bizonyítja az Unió *La femme séviétique* című francianyelvű folyóiratának tavalyi 4. száma, amelyben *Juri Promtov* beszámol a természetjárás egyes nevezetes eseményeiről és eredményeiről. Azt mondja, hogy a természetjárók számtalan ismeretlen területet és sok természeti kincset fedeztek föl. Egy túristacsoport pl. *V. Buganecics* vezetésével a Tien San hegységben fölfedezte a híres kaucsukpótló növényt, a *kok-saguy-s*-t. A novoszibirszki építészeti iskola növendékei bukkantak rá egyik kirándulásuk alkalmával az Alatan Zaliszk-hegység *Molibdén* előfordulásaira.

Turisták voltak azok is, akik Szvanétiában Mesztia elektromos centráláját, amely csaknem hozzáférhetetlen hegyvidéken épült, a nélkülözhetetlen felszerelési anyaggal ellátták, úgy hogy sziklaösvényeken hátizsájjukban cipelték az egyes alkatrészeket.

A Szovjetunió turistáinak legkedvesebb terei: Szibéria őserdői, az Ural-hegység, főként azonban a hatalmas Kaukázus, a Tien San, a Pamir hegyvidékei, a Fekete-tenger partjai, a Kárpátok és a Bajkál-tó környéke. A turistaságban is volna mit tanulni tőlük, magunknak is, vezetőinknek is.

A BEAC turista-csoportja. Ez év januárjában megalakult a Bolyai-Tudományegyetem Atlétikai Clubjának turistacsoportja, mely jelenleg egyesületünk keretében 80 taggal működik. A csoport alakuló gyűlése február 17-én volt. Elnöke *Ifj. dr. Xántus János* titkárai *Kese Judit* és *Técsy Zoltán*. A B. E. A. C. már ezideig is jelenős anyagi és pénzügyi támogatásban részesítette a csoportot, melynek tavaszi túratervét most állítják össze.

Geográfus-bál. A kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Földrajzi Intézete jólsikerült bált rendezett ez év február elsején. A bál tiszta jövedelmét az Intézet kirándulási alapjára fordítják. A nyár folyamán Egeres környékének, valamint a Szamosobazárnak megtekintését vették tervébe egyetemünk földrajz-, illetőleg természetrajz-szakos hallgatói.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

L. I. Arad. Az Aradon rendezett turista terepverseny nem egészen új dolog. Kolozsvárt a *Gyopár Turista Egyesület* néhány évvel ezelőtt szintén rendezett már hasonlót; a katonaságnál és a cserkészethen is régen művelt gyakorlat, ill. hadijáték volt.

A mi véleményünk szerint azonban egészségesebb dolog a turistaságtól távoltartani minden versengést, ámbár kétségtelen, hogy különösen az ifjúságra nincsen minden vonzóerő nélkül.

Dr. P. F. Kolozsvár. Az utolsó pillanatig vártuk jelen számunkba ígért *Petőfi-cikkét*. Nagyon sajnáljuk, hogy nem érkezett meg, mert tde illett volna igazán. Kérdés, hogy később be tudjuk-e iktatni valamelyik számunkba, úgy hogy ne álljon egészen társtalanul.

TARTALOM

<i>Vámszer Géza</i> : Népi köztársaságban élünk	1
<i>Józsa János</i> : Száz esz'endő: 1848/ 948.	2
A turis szak sztály: 184 - s emléktúr'k 1948-b n	5
<i>Ifj. Xántus János</i> : Újesztendő a havison	6
<i>Lányi Izsó</i> : Az Arádi Osztály mu k ja	9
<i>Radványi Ödön</i> : Turista terepverseny	12
Ara on	14
<i>Ifj. Xántus János</i> : Tav sz a t'ben	14
<i>Bodoczi Károly</i> : A világjáó Balzs Ferenc	16

EGYESÜLETI ÉLET:

Közgyűlésünk 1948-ban 18. — Közgyűléseink 1947-ben (R. I.) 18. — Ifjúság szak sztályu k 20 — A Szovjetunió természet'is sénségei 21 — Tordai hasadéki menedékh zunk 21. — K ratav sz kiránd lások 21. — Hiva alos ór k 21. — Foly iratunk 1948-ban 21. Helyesbítés	21
--	----

HIREK:

<i>Racovița Emil</i> halála (X. J.) 22. — A középiskolai természetjárás értekezés 22. — Középiskolások természetjárás 22. — Turistaság a Szovjetunióban 23. — A BEAC turista csoportja 24. — Geográfus-bál	24
<i>Szerkesztői üzenetek</i>	24

Főszerkesztő: *VÁMSZER GÉZA*,
Felelős szerkesztő: *ERDÉLYI SÁNDOR*.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Jókai-utca 2. sz., II. em.